

III. panelová diskusia Slovenského bezpečnostného fóra 2022

Dezinformácie ako nástroj propagandy: realita 21. storočia?

Posledný panel Slovenského bezpečnostného fóra 2022 sa venoval téme dezinformácií, ako nástroja propagandy 21. storočia. Na paneli vystúpili **Marcel Peško** - vyl'vylsanec s osobitným poslaním, Oddelenie pre hybridné hrozby a posilňovanie odolnosti, Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR, **Vladimíra Kurincová Čavojová**, zástupkyňa vedúceho Ústavu experimentálnej psychológie CSPV, Slovenská Akadémia Vied a **Tomáš Kriššák**, politológ, Stredoeurópske observatórium digitálnych médií (CEDMO). Diskusiu moderoval **Jozef Michal Mintal**, odborný asistent, Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov UMB.

V úvode sa panelisti zhodli, že téma dezinformácií nie je len aktuálnou, ale stala sa bežnou súčasťou života ľudí na Slovensku. Počet ľudí, ktorí dezinformáciám verí sa zvyšuje, pričom napomáhajú tomu aj politickí lídri, ktorí ich využívajú na svoje kampane. Výzvou Slovenska je zvyšovať dôveru v štátne inštitúcie a znižovať napätie v spoločnosti. Súčasná nedôvera v štát je živnou pôdou pre manipulátorov verejnej mienky. Podľa Marcela Peška Slovensko potrebuje silnejšie politické líderstvo, ktoré je ochotné riešiť dezinformácie ako politický problém. Aj keď sa v štáte v boji s dezinformačnou scénou navyšujú ľudské kapacity a prijímajú sa nové koncepcie, je potrebné so spoločnosťou pracovať systematicky a nie sporadicky.

Panelisti sa ďalej zhodli, že Rusko je najsilnejšie v šírení dezinformácii na Slovensku a využíva pri tom lokálnych aktérov. Tomáš Kriššák uviedol, že na šírenie pro-ruských naratívov sa začala používať namiesto Facebook-u platforma Telegram, ktorá neumožňuje takmer žiadne interakcie s inak názorovo sa orientujúcimi ľuďmi, a teda bojovať na tejto platforme s dezinformáciami zatiaľ nie je účinné. Pán Kriššák ďalej objasnil, že v rovine dát vidno prepojenosť dezinformačného systému. Tí, ktorí veria hoaxom o očkovaní, veria aj dezinformáciám o Ukrajine, *"pravda začína byť alternatívou a dezinformácie sú main stream"*.

Podľa Vladimíry Kurincovej Čavojovej je výzvou fungovania rôznych metód boja s dezinformáciami znižovanie dôvery ľudí vo všetky typy správ. Výskumy ukázali,

že ľudia ktorí začnú menej veriť dezinformačným kanálom zároveň menej dôverujú aj pravdivým médiám. Do úspešnejších metód boja s dezinformáciami sa zaraďujú typy z mediálnej gramotnosti, no dlhodobý efekt si opäť vyžaduje systematickosť. Najdôležitejšie je zdieľať pravdivé informácie, predtým, ako sa dezinformácia rozšíri. Tomáš Kriššák podotkol, že dôležitou formou boja z dezinformáciami je neútočná komunikácia. Štátna správa by sa podľa neho mala na tému pozrieť nie len cez marketing, ale aj cez prizmu psychológie a terapeutického prístupu.

Na otázku zapojenia sa sociálnych sietí do boja s dezinformáciami Marcel Peško uviedol, že akákoľvek snaha o zvýšenie zodpovednosti veľkých online platforiem ide proti ich business modelu. Vytváranie online skupín, v ktorých sa dezinformácie najľahšie šíria, je kľúčom k ich mobilizácii zisku. Podľa Tomáša Kriššáka sociálne online platformy cieľavedome vytvárajú štruktúry, ktoré následne dezinformácie šíria. Spolupráca s platformami je zatiaľ jednostranná, a bez ich "dobrej vôle" zapojiť sa k téme k zmene nedôjde.

Na záver panelisti diskutovali o možnostiach zlepšiť boj s dezinformáciami na Slovensku na štátnej úrovni. Marcel Peško navrhol vytvorenie samostatnej inštitúcie pre boj s dezinformáciami. Viacero európskych krajín takéto inštitúty vytvorilo, a Slovensko podľa neho disponuje ľudskými kapacitami na etablovanie takéhoto inštitútu.